॥ १६ ॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥ २०॥ इतिशांतिप०रा०नै०भारतभा०एकोनविंशाधिकशततमोऽध्यायः ॥११९॥ ॥७॥ राजवृत्तानीत्यध्यायः पूर्वोक्तानांराजधर्माणांसर्वेषामुपसंहारार्थः ॥१॥ राजधर्माणांराजधर्मविदांमतंयत्विस्तरेणोक्तं तदेवप्रणेयंप्रकर्षेणनेतुंवोढुंशक्यंसंक्षिप्तमित्यर्थः प्रब्रूहि ॥ २ ॥ सर्वभूतरक्षणेकृत्स्नोराजधर्मःपरिसमाप्तइत्याह रक्षणमिति ॥ ३ ॥ एतदेवमयूरदृष्टांतेनोपपादयति यथेति बर्हाणिपक्षान् भुजगाशनोमयूरः ॥ ४ ॥ तैक्ष्ण्यंक्रूरत्वं जिह्मत्वंकौटिल्यं आदाल्भ्यंदल्भोभयंतदभावोऽदल्भःअभयंतस्यभावआदाल्भ्यं अभयप्रदत्वमित्यर्थः रलयोःसावर्ण्यात्दृभीभयेइ

कोशश्चसततंरक्ष्योयत्नमास्थायराजभिः॥कोशमूलाहिराजानःकोशोवृद्धिकरोभवेत्॥१६॥कोष्ठागारंचतेनित्यंस्फीतैर्धान्यैःसुसंवृतं॥सदास्तुसत्सुसंन्यस्तंधनधान्यपरोभव॥१७॥ नित्ययुक्ताश्चतेभृत्याभवंतुरणकोविदाः॥ वाजिनांचप्रयोगेषुवैशारद्यमिहेष्यते॥१८॥ ज्ञातिबंधुजनावेक्षीमित्रसंबंधिसंवृतः॥पौरकार्यहितान्वेषीभवकौरवनंदन॥१९॥एषातेनैष्ठिकीबुद्धिःप्रजास्वभिहितामया॥ शुनोनिदर्शनंतातकिंभूयःश्रोतुमिच्छसि॥२०॥ इतिश्रीमहाभारते शांतिप०राजध०ऋषिसंवादेएकोनविंशाधिकशततमोऽध्यायः॥११९॥ ॥७॥ युधिष्ठिरउवाच राजवृत्तान्यनेकानित्वयाप्रोक्तानिभारत॥पूर्वैःपूर्वनियुक्तानिराजधर्मार्थवेदिभिः॥१॥तदेवविस्तरेणोक्तंपूर्वदृष्टंसतांमतं॥प्रणेयंराजधर्माणांप्रब्रूहिभरतर्षभ॥२॥ भीष्मउवाच रक्षणंसर्वभूतानामितिक्षात्रंपरंमतं॥तद्यथारक्षणंकुर्यात्तथाशृणुमहीपते॥३॥ यथाबर्हाणिचित्राणिबिभर्तिभुजगाशनः॥ तथाबहुविधंराजारूपंकुर्वीतधर्मवित्॥४॥ तैक्ष्ण्यंजिह्मत्वमादाल्भ्यंसत्यमार्जवमेवच॥मध्यस्थःसत्वमातिष्ठंस्तथावैसुखमृच्छति॥५॥यस्मिन्नर्थेहितंयत्स्यात्तद्वर्णरूपमादिशेत्॥बहुरूपस्यराज्ञोहिसूक्ष्मोप्यर्थोनसीदति॥६॥नित्यंरक्षितमंत्रःस्याद्यथामूकःशरच्छिखी॥श्लक्ष्णाक्षरतनुःश्रीमान्भवेच्छास्त्रविशारदः॥७॥आपद्द्वारेषुयुक्तःस्याज्जलप्रस्रवणेष्विव॥शैलवर्षोदकानीवद्विजान्सिद्धान्समाश्रयेत्॥ अर्थकामःशिखांराजाकुर्याद्धर्मध्वजोपमां॥८॥नित्यमुद्यतदंडःस्यादाचरेदप्रमादतः॥ लोकेचायव्ययौदृष्ट्वाबृहद्वृक्षमिवास्रवत्॥९॥

त्यस्यरूपं आदानमितिपाठांतरेस्पष्टोर्थः ॥ ५ ॥ यस्मिन्नर्थेदंडेऽनुपहेवाहितंक्रूरंशांतंवारूपमादिशेत्दर्शयेत् ॥ ६ ॥ ॥ ७ ॥ आपदांद्वारेषुमंत्रभेदादिषुयुक्तोऽवहितःस्यात् शैलवर्षोदकानिपर्वतप्रदेशेवृष्ट्याजनितानिमहानदीजलानि शिखांयोग्यलिंगंक्रूरत्वादिकंकुर्यात् प्रकाशयेत् ॥ ८ ॥ नित्यमिति आचरेत्यथायोग्यंदंडं तत्रदृष्टांतः बृहदिति बृहंतोवृक्षाः यत्रतद्बृहद्वृक्षंतालवनं आस्रवत्रसंप्रस्रवत् यथारसप्राहीप्रदेशविशेषेएवप्रवृत्यरसंगृह्णातिनतुकृत्स्नवृक्षच्छेदेनइक्षुकांडादिवत्ततोरसंजिघृक्षति एवंप्रजानामायव्ययौज्ञात्वाताःजीवयंस्ताभ्योधनरसमादद्यादित्यर्थः ॥ ९ ॥

Digitized by Google